

ROŽNA DOLINA - Ob judovskem pokopališču

Lokala v vežici ni več, ponuja se priložnost za drugačne vsebine

Gostinski lokal, ki je od leta 2011 zasedal spodnje prostore objekta ob judovskem pokopališču v Rožni Dolini, je sredi lanskega decembra prenehal z dejavnostjo. Opremo lokala je sedaj že bivši najemnik skoraj v celoti odstranil, tamkajšnja krajevna skupnost pa, kot lastnica poslopja, za omenjene prostore že išče nove vsebine.

»Gostinskega lokala si tu zagotovo ne želimo več,« zatrjuje Boštjan Komel, predsednik Krajevne skupnosti Rožna Dolina. Bodoče vsebine v objektu ob največjem judovskem pokopališču v Sloveniji bodo, kot kaže, vendarle ovrednotile zgodovinski in kulturni pomen tistega kraja. »Že pred dobrim letom smo začeli z iskanjem potencialnega novega najemnika, kajti takratni najemnik se je odločil prekiniti z dejavnostjo,« pojasnjuje Komel. Primerne kandidata doslej niso uspeli dobiti, je pa krajevna skupnost ob izselitvi lokala zaznala priložnost, da objekt, za katerega se mnogi strinjajo, da ima velik kulturni pomen za novogoriški prostor, dobi drugačne vsebine. V javnosti je bilo takšnih pobud v preteklosti že veliko: v objektu naj bi uredili muzej internancem, holokavsta ali spomina na goriške Jude.

OD MRLIŠKE VEŽICE DO LOKALA

Res pa je, da se mnenja glede tega, ali gre za sakralni objekt ali čisto profan dom krajevne skupnosti, deljena. Judovsko pokopališče v Rožni Dolini je bilo urejeno v 18. stoletju kot mesto pokopa za člane goriške judovske skupnosti. Objekt poleg pokopališča je bil mrliška vežica, v kateri so pokojnike pripravili za pokop. Med prvo svetovno vojno je bil objekt poškodovan, kasneje obnovljen, po drugi svetovni vojni in novi razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo pa je pokopališče z mrliško vežico pripadlo novi državi in je bilo odrezano od goriške judovske skupnosti. Objekt je nato propadal do te mere, da so od njega ostali le še z grmovjem prerasčeni zidovi brez strehe.

Boštjan Komel (levo) in prednja stran objekta ob judovskem pokopališču v Rožni Dolini

FOTO K.M.

V poznih sedemdesetih letih je nato Krajevna skupnost Rožna Dolina s takratno judovsko skupnostjo iz Gorice podpisala pogodbo, s katero je dobila objekt v brezplačno trajno last in se zavezala, da bo vzdrževala pokopališče. Krajevna skupnost je nato objekt (in zid okoli pokopališča) sanirala na lastne stroške in v njem uredila prostore za svoje potrebe. V najem so jih nato dajali za različne namene, v zadnjih letih je v objektu delovala igralnica Fortuna, ki se je nato izselila na drugo lokacijo, potem pa je dosedanji najemnik v spodnjem delu uredil gostinski lokal, zgornji del pa je krajevna skupnost uporabljala za svoje potrebe.

IZPAD DOHODKA BO TEŽAVA

Spodnji del objekta ob pokopališču je tako sedaj prazen. Krajevna skupnost kot

lastnica lahko seveda vpliva na to, kdo bo prostore zasedel v bodoče. »Situacija je še dokaj sveža. V tem času potekajo pogovori z mestno občino Nova Gorica in določenimi drugimi akterji, ki bi lahko vplivali na prihodnost teh prostorov. Pogovori so še neformalni, konkretnih rezultatov še ni. Nekaj idej pa mi že imamo. Zelo radi bi v spodnji del objekta umestili vsebino zgodovinske vrednosti, kot si ta objekt, glede na njegovo preteklost, zasluži,« pravi predsednik Krajevne skupnosti Rožna Dolina in obenem dodaja, da bo brez dohodka od najemnine - gre za slabih 10.000 evrov letno - nastala težava s financiranjem vzdrževanja pokopališča, kar letno predstavlja slabih 3.000 evrov stroškov, in energetska potratnega objekta z dotrajano streho.

»V kolikor se ne bomo uspeli dogovoriti za financiranje iz drugih virov, bomo

Izprazen lokal (levo) in zgornji del, ki ga uporablja krajevna skupnost FOTO K.M.

primorani ponovno razmišljati tržno. Definitivno pa tu ne bi več želeli imeti gostinskega lokala. Poskusili bomo najti druge možnosti,« pravi Komel. Nagibajo se k temu, da bi bodoče vsebine prostor ovrednotile iz zgodovinskega in kulturnega vidika. »Na ta prostor ne smemo gledati samo z vidika krajevne skupnosti, ampak tu

di širše. Menim, da se mora širša goriška skupnost zavedati pomena tega spomenika,« poudarja Komel, ki je prepričan, da bi lahko nove vsebine v domu krajevne skupnosti pomenile dopolnitev judovskega pokopališča, ki je eden redkih kulturnih spomenikov na Goriškem, tudi v smislu osveščanja in izobraževanja.

NADEJAJO SE SODELOVANJA

V začetku preteklega leta sta pokopališče obiskali delegaciji judovske skupnosti iz Trsta in Bologne skupaj z županoma Gorice in Nove Gorice ter njunima delegacijama. »Bilo je govora o razstavi, obeležju, označitvi zgodovine judovstva na Goriškem v tem prostoru, a od tedaj naprej ni bilo z njihove strani več nobenega glasu,« pravi Komel. Takrat je bil v objektu poleg pokopališča še lokal. So predstavniki judovske skupnosti komentirali vsebino? »Odkrito sicer niso kazali zgražanja, navdušenja pa zagotovo tudi ne,« odgovarja sogovornik, ki ob novonastali situaciji čuti dolžnost po vzpostavitvi stika z judovsko skupnostjo v Trstu kot lastnico pokopališča in poiskati možnosti za sodelovanje. »Tako bomo skupaj lažje dosegli to, kar smo si zastavili,« se nadeja.

Stike za morebitno sodelovanje snujejo tudi z judovsko skupnostjo v Ljubljani, ki je po Komelovih besedah pripravljena pomagati z občasnimi prireditvami in drugimi kulturnimi vsebinami na temo judovstva. »Skratka, odpirajo se lepe priložnosti za ta prostor,« zaključuje predsednik krajevne skupnosti Boštjan Komel.

Katja Munih